Co by znamenalo vystoupení Česka z NATO?

Rok po oznámení by Česko přišlo o záruku článku 5, o místo v protivzdušné obraně aliance a o jaderný deštník; žádná vláda to nenavrhuje.

Smlouva s odchodem počítá. Článek 13 Severoatlantické smlouvy z roku 1949 říká, že po dvaceti letech platnosti může kterákoli země přestat být členem rok po tom, co své oznámení doručí vládě Spojených států. Je to jediná věta a za 77 let ji nikdo nepoužil. Francie v roce 1966 a Řecko v roce 1974 opustily jen integrované vojenské velení, smlouvu nevypověděly a obě se do velení vrátily, Řecko po šesti letech, Francie po třiačtyřiceti. Finsko a Švédsko šly v letech 2023 a 2024 opačným směrem a po desetiletích neutrality vstoupily.

Co by ten jeden rok výpovědní lhůty znamenal pro Česko, se dá popsat podle toho, co dnes členství dodává.

Co by skončilo

Záruka článku 5. Útok na jednoho spojence je útok na všechny. Jak přesně závazek funguje a proč mu věřit, vysvětluje otázka Přišlo by nám NATO na pomoc? Mimo alianci by Česko ztratilo nejen slib, ale i to, co ho dělá věrohodným: plány, velitelství a cvičení, které kolem něj spojenci sedmdesát let staví.

Protivzdušná obrana. České nebe dnes hlídá integrovaný systém NATINAMDS, nepřetržitě a pod velením vrchního velitele spojeneckých sil v Evropě. Radary, pohotovostní stíhače a protiraketové systémy spojenců vidí a brání vzdušný prostor jako celek. Pronajaté Gripeny a od roku 2031 F-35 jsou do tohoto systému zapojené; samostatně by kryly objekty, ne území.

Jaderné odstrašení. Strategická koncepce NATO z roku 2022 označuje strategické jaderné síly aliance, zejména americké, za nejvyšší záruku její bezpečnosti. Česko žádné jaderné zbraně nemá a nikdy je mít nebude; deštník nad ním drží členství.

Společné plánování a síly. Obranný plánovací proces NATO přiděluje každé zemi cíle schopností, aby armády do sebe zapadaly a nikdo nemusel stavět všechno sám. Česko má pro roky 2025 a 2026 vyčleněno až 10 100 vojáků do modelu sil NATO a až 300 do sil rychlé reakce; na východním křídle slouží české jednotky na Slovensku, v Polsku a v Pobaltí. Odchodem by skončilo oboje: závazky i právo rozhodovat o tom, co aliance dělá.

Zpravodajství a společné rozpočty. Sdílení zpravodajských informací mezi spojenci a společné financování infrastruktury, velitelství a systémů, do kterého Česko přispívá 1,16 % ze zhruba 4,6 miliardy eur ročně. Peněz by Česko ušetřilo málo; přístupu by ztratilo hodně.

Co by zůstalo

Zůstalo by členství v Evropské unii a s ním článek 42(7) Smlouvy o EU: je-li členský stát obětí ozbrojené agrese, ostatní mu mají pomoci všemi prostředky, které mají. Je to skutečný závazek a Francie ho po teroristických útocích v listopadu 2015 aktivovala. Má ale dvě meze, které stojí přímo v jeho textu. Nezasahuje do zvláštní povahy obranné politiky neutrálních členů, a pro státy, které jsou v NATO, zůstává základem kolektivní obrany právě aliance. Unie nemá společné velení, společné obranné plány ani jednotky rozmístěné na východě; to všechno jí dodává NATO. Česko mimo alianci by tedy mělo slib bez aparátu, který sliby mění v obranu.

A zůstala by vlastní armáda, stavěná od roku 1999 jako dílek většího celku. Kolik by stálo postavit ji znovu pro osamocenou obranu, počítáme v účtu za obranu Česka jestli by se to vůbec dalo, rozebírá otázka Ubránilo by se Česko samo?

Jak žijí neutrální země

Rakousko je nejbližší příklad. Jeho neutralita je ústavním zákonem z roku 1955: žádné vojenské aliance, žádné cizí základny. Platí za ni dvojím

způsobem. Na obranu má podle vlastní obranné zprávy dávat v letech 2027 a 2028 1,19 % HDP a vláda uznává, že to nestačí; cílem jsou 2 % do roku 2032. A protivzdušnou obranu si přes neutralitu pořizuje společně s ostatními: v roce 2023 se Rakousko i Švýcarsko připojily k evropské iniciativě Sky Shield, protože radary a rakety pro malou zemi samostatně nedávají smysl. Rakousko si přitom může dovolit být neutrální, protože ze všech stran sousedí s členy NATO. Česko by na tom bylo stejně, jen o jednu zemi blíž k východu a bez rakouských Alp.

Kdo to navrhuje

Žádná česká vláda odchod z NATO nikdy nenavrhla. V kampani před volbami 2025 mělo hnutí Stačilo! jako první bod programu referendum o účasti v NATO a EU; SPD mluví o referendech obecně, ale její představitelé řekli, že k NATO v současnosti alternativa není. Vláda Andreje Babiše pak v lednu 2026 do programového prohlášení napsala dvě věty: Česko je pevným spojencem v Severoatlantické alianci a připravovaný zákon o celostátním referendu členství v EU a NATO vyloučí.

Veřejnost je na tom podobně. Podle CVVM z března 2025 je s členstvím v NATO spokojeno 76 % občanů a nespokojeno 13 %; 79 % považuje alianci za potřebnou. Odchod z NATO je v Česku okrajové téma, které se na internetu vyskytuje častěji než v parlamentu.

I Spojené státy si svůj odchod ztížily: od roku 2023 zákon zakazuje prezidentovi smlouvu vypovědět bez souhlasu dvou třetin Senátu nebo bez zákona Kongresu. Země, která alianci drží, si pojistila, že ji jeden člověk nerozpustí.

Proč na tom záleží i jinak

Česká Ústava upravuje, jak se do spojeneckých smluv vstupuje: souhlas obou komor, u účasti v obranných systémech nadpoloviční většina všech poslanců i senátorů. Jak se z nich odchází, neříká nikde. Ta mezera není náhoda; nikdo s odchodem nepočítal, protože pro zemi uprostřed Evropy není lepší uspořádání na stole.

Za debatou o odchodu přitom stojí jediná praktická otázka, a ta zní jinak: jak udělat evropskou část aliance silnější, aby česká bezpečnost nezávisela na náladě v jediném hlavním městě za oceánem. Odchod by Česko postavil mimo oba celky, které ho chrání. Silnější Evropa v alianci ho chrání dvakrát.

Všechny otázky →

ČASTÉ OTÁZKY

Dá se z NATO vůbec vystoupit?
Ano. Článek 13 Severoatlantické smlouvy umožňuje každé zemi odejít rok po tom, co oznámení o vypovězení doručí vládě Spojených států. Za 77 let to neudělal nikdo; Francie v roce 1966 a Řecko v roce 1974 opustily jen vojenské velení a obě se vrátily.

Co by Česko ztratilo první den po odchodu?
Záruku článku 5, místo v integrované protivzdušné obraně NATINAMDS, jaderné odstrašení aliance, společné plánování a zpravodajství a účast ve společných silách. Spojenci by neměli povinnost přijít Česku na pomoc a Česko by o jejich plánech nerozhodovalo.

Nechránila by nás pak Evropská unie?
Částečně. Článek 42(7) Smlouvy o EU zavazuje členské státy k pomoci všemi prostředky, které mají, pokud je některý napaden; Francie ho využila po útocích v roce 2015. Chybí mu ale společné velení, plány a vojáci na místě – a sám text říká, že základem kolektivní obrany zůstává NATO.

Kdo v Česku odchod z NATO navrhuje?
Žádná vláda. Hnutí Stačilo! mělo v programu referendum o účasti v NATO a EU, SPD mluví o referendech, ale podle svých představitelů k NATO alternativa není. Vláda Andreje Babiše v lednu 2026 do programového prohlášení napsala, že členství v EU a NATO předmětem referenda nebude.

Co si o NATO myslí Češi?
Podle CVVM z března 2025 je s členstvím spokojeno 76 % občanů a nespokojeno 13 %; 79 % považuje alianci za potřebnou. Spokojenost roste se vzděláním a je vyšší u voličů tehdejších vládních stran, nižší u voličů ANO, KSČM a SPD.

ZDROJE

- NATO: The North Atlantic Treaty (1949) – čl. 3, 5 a 13; vypovězení nabývá účinku rok po oznámení vládě USA
- NATO: Member countries – 32 členů; Česko od 12. 3. 1999, Finsko od 4. 4. 2023, Švédsko od 7. 3. 2024
- NATO: Change of command at Allied Command Transformation (9/2009) – návrat Francie do integrované vojenské struktury 2009
- US Department of State, FRUS 1977–1980, vol. XXI, doc. 199 – Řecko stáhlo své síly z vojenského velení NATO v srpnu 1974; návrat 1980
- Cornell LII: 22 U.S. Code § 1928f (2023) – americký prezident nesmí vypovědět Severoatlantickou smlouvu bez souhlasu dvou třetin Senátu nebo zákona Kongresu
- NATO: NATO Air Defence (10/2026) – integrovaný systém NATINAMDS pod velením SACEUR, služba 24/7
- NATO: Funding NATO (4/2026) – společné rozpočty 2026: civilní 528 mil. €, vojenský 2,42 mld. €, NSIP 2,2 mld. €; podíl Česka 1,1624 %
- NATO: NATO 2022 Strategic Concept (6/2022) – odst. 29: strategické jaderné síly, zejména americké, jsou nejvyšší zárukou bezpečnosti aliance
- NATO: NATO Defence Planning Process (4/2025) – cíle schopností pro každého spojence; NATO: Allied Reaction Force (2/2026)
- Vláda ČR: Usnesení č. 674 ze dne 2. 10. 2024 – mandát pro působení sil AČR 2025–2026 – až 2 000 osob na východním křídle, až 10 100 v modelu sil NATO, až 300 v ARF
- legislation.gov.uk: Treaty on European Union, Article 42 – odst. 7: povinnost pomoci napadenému členskému státu; NATO zůstává základem kolektivní obrany svých členů
- Poslanecká sněmovna: Ústava České republiky – čl. 10a, 39 a 49: ratifikace smluv a účast v obranných systémech; vypovězení Ústava výslovně neupravuje
- Vláda ČR: Programové prohlášení vlády (1/2026) – pevný spojenec v NATO; členství v EU a NATO nebude předmětem referenda
- CNN Prima News: Volby 2025 – program Stačilo! (8/2025) – první bod programu: referendum o účasti ČR v NATO a EU; Novinky: SPD kolem referenda o vystoupení z NATO laviruje (8/2025)
- CVVM: Postoje občanů k obraně ČR a členství v NATO – březen 2025 (5/2025) – 39 % rozhodně + 37 % spíše spokojeno s členstvím, 13 % nespokojeno; 79 % považuje NATO za potřebné; 1 037 respondentů, 14.–26. 3. 2025
- RIS: Bundesverfassungsgesetz über die Neutralität Österreichs, BGBl. 211/1955 – trvalá neutralita, zákaz vojenských aliancí a cizích základen
- ORF: Landesverteidigungsbericht – 1,19 Prozent des BIP (6/2026) – rakouské obranné výdaje včetně penzí 1,19 % HDP v letech 2027–2028, cíl 2 % do roku 2032
- Schweizer Bundesrat: Joint Declaration Austria–Switzerland on the ESSI Letter of Intent (7/2023) – obě neutrální země se připojily ke společným nákupům protivzdušné obrany European Sky Shield